

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

REDOGÖRELSE

FÖR

HÖGRE ELEMENTAR-LÄROVERKET I WESTERÅS

UNDER LÅSEÅRET 1863—1864

JEMTE

INBJUDNING

TILL

ÅRS-EXAMEN OCH SLUTÖFNINGARNA

DEN 4:de OCH 6:te JUNI 1864

AF

LUDVIG MOSSBERG,

LÄROVERKETS REKTOR.

---

*Redogörelse för Elementar-läroverket i Sala, Stadspedagogierne i Linde, Nora
och Köping, samt Elementar-läroverket i Arboga.*

WESTERÅS,

A. F. BERGH, 1864.

Det förra läsåret nästan afslutades med en sorgfest, då detta läroverks lärare och ungdom bevistade den högtidliga akt, hvarvid det förgängliga stoffet af Läroverkets äldste Lektor, Theologiæ och Philosophiæ Doctorn *Johan Paul Immanuel Tellbom*, invigdes till den sista hvilan. Det var på aftonen af sjelfva examensdagen, dagen före den, då ungdomen hemförlovades. Vid samma tid sålunda, som den mångåriga läraren till den ungdom, åt hvars bildning och uppfostran han offrat sina bästa krafter, förr så ofta bringat budskapet om afslutandet för en tid af dess pröfningar och arbeten, budskapet om det efterlängttade återvändandet till hem och föräldrar — vid samma tid hade nu kommit till honom i den stilla nattens timma budskapet om afslutandet för evigt af hans pröfnings- och lidandes tid, budskapet om hemförlofningen till det rätta hemmet, den bästa Fadren.

Doctor *Tellbom* föddes den 2 Januari 1801 i Norrköping, där fadren var handlande. Efter att hafva genomgått Linköpings skola och Gymnasium, inskrefs han såsom Student vid Universitetet i Upsala 1818, och blef derstädes promoverad Philosophiæ Magister 1827. Från den tiden gjorde han Philosophien till sitt egentliga studium, och utnämndes till Docent i Theoretisk filosofi 1830, samt till Philosophiæ Lector vid Westerås Gymnasium 1834. Prestvigd 1840 blef han 1841 Kyrkoherde i Badelunda Præbendepastorat och samma år Prost. Han var v. Ordförande i Westerås Consistorium under Riksdagen 1840; Gymnasii-Rector åren 1838, 1841, 1845 och 1846; Riksdagsfullmäktig under 1847, 1850, 1853, 1856, 1859 och 1862 årens Riksdagar; Revisor af Stats-, Banko- och Riksgäldsverken 1855 och 1858, samt af Banko-Diskonten 1856. År 1860 utnämndes han till Theologiæ Doctor.

Uppammad under fattigdomens stränga men helsosamma tukt, och redan tidigt hänvisad till egna krafter för att bryta sig en bana, förvärfvade han sig derigenom den karakterens sjelfständighet, som sedan gjorde sig gällande såväl i hans egentliga embetsutöfning, som i de mångahanda offentliga uppdrag, hvartill embetsbröders förtroende esomoftast kallade honom. Det var också denna fasthet, denna kraft och förmåga att beherrska och besegra svårigheter, och framför allt — hvad som är det svåraste — att beherrska sig sjelf, som satte honom i stånd att undanröjja åtskilliga häfdvunna missbruk och ovanor, hvilka utgjorde skuggsidan hos de gamla Gymnasierna, och dem han vid sin anställning såsom Gymnasii lärare härstädes fann ännu kvarstående. Genom kloka och, när så behöfdes, kraftiga mått och steg lärde han ungdomen att fatta och

begripa sin ställning såväl i sitt förhållande inbördes, som till Läroverket. Han missförstods väl dervid mången gång af ungdomen, men han var icke den man, som deraf lät sig rubbas, och de som missförstodo honom då, äro säkerligen nu de första att instämna i det omdömet, att han derigenom gjorde sig väl förtjent såväl af dem sjelfva, som af Läroverket. Om än de många offentliga uppdragen ej kunde undgå att göra intrång på den egentliga lärareverksamheten, och om än måhända denna hos Doctor *Tellbom* alltjämt i någon mån bibehöll sitt Akademiska skaplymne, så förnekade sig dock icke heller någonsin på detta område den nitiske och pligttagne embetsmannen, den erfarne och faderlige ungdomsledaren. Sitt förtroende och sin vänskap bjöd han ut åt ingen, men gaf han dem åt någon, så var det en gåfva för lifvet. Af mången ansågs han sluten: han var det ock i viss mening, men hvarken hjerta eller hand voro slutna, där han fann hjälp och stöd behöfvas. Hans helsa, i allmänhet god, angreps betänkligt under vistandet vid sednaste Riksdagen, så att han snart nödgades lemna densamma och återvända hit, hvarest han afled den 28 Maj 1863, i en ålder af 62 år 4 månader och 26 dagar. Släktförbindelser egde han inga här på orten, men i lärjungars och embetsbröders hjertan skall hans minne länge lefva. Den som skrifer dessa rader tillhörde kretsen af de första lärjungar, som Doctor *Tellbom* i egenskap af Lärare vid detta Läroverk emottog, och det är lika mycket lärjungens pietet, som embetsbrodrens högaktningfulla tillgifvenhet, som manat honom att nedlägga denna enkla minnesblomma på hans graf.

I. Högre Elementarläroverket i Westeras.

A. Undervisningen.

Under nu tilländagående läsåår har, likasom under det närmast föregående, helsotillståndet bland lärjungarna varit i allmänhet godt, och samma lyckliga förhållande har äfven hvad lärarne beträffar egt rum ända till medlet af sistlidne Mars månad, då Prosten *Norman* insjuknade så allvarsamt, att han för det återstående af Vårterminen måst upphöra med all tjenstgöring vid Läroverket. Efter åtskilliga fruktlösa försök att anskaffa en vikarie, som kunde öfvertaga Prosten *Normans* undervisningsskyldighet, blef det möjligt att uppehålla densamma endast derigenom, att några af de öfriga lärarne, utöfver sin egen förutvarande tjenstgöring, åtog sig ett ökad antal undervisningstimmar. Genom denna deras beredvillighet har undervisningen oafbrutet kunnat fortgå med de förändringar, för hvilka här nedan på sitt ställe skall närmare redogöras.

Höstterminen börjades Måndagen den 24 Augusti för dem som sökte inträde vid Läroverket, eller önskade undergå förhör för uppflyttning till högre klass eller afdelning, för de öfrige den 26. Examen med de 5 nedersta klas-

serna anställdes Thorsdagen den 17 December, hvarefter terminen samma dag avslutades. — Vårterminen, som börjades Lördagen den 16 Januari för inträdes- och uppflyttningsökande, och för hela ungdomen Tisdagen den 19, kommer enligt H. H. Efori bestämmande att avslutas Måndagen den 6 Juni.

Dagliga undervisningstimmarne hafva varit desamma, som under närmast föregående år, d. v. s. f. m. kl. 7—9, 11—2, med vanliga raststunder mellan hvarje lektionstimma, samt tvenne eftermiddagar i veckan kl. 4—5. Några förändringar härutinnan, som vid Schemats uppgörande befunnits nödiga, äro allt för obetydliga, för att här behöfva anmärkas. Den under förra Vårterminen vidtagna anordningen, att använda den från 10 till 20 minuter förlängda lofstunden mellan båda förmiddagslektionerna till Bataljonsexercisöfningar för ungdomen, har i år i anseende till den kalla väderleken först i början af innevarande månad kunnat taga sin början; men tiden för dessa öfningar har förlängts till en half timma, hvartill man ansett sig hafva så mycket större skäl, som till följd af ännu fortfarande bristande utrymme det icke heller under detta år varit möjligt att åt Gymnastikundervisningen gifva den utsträckning, som Kongl. Maj:ts nådiga bref af den 9 Januari 1863 afser. Af samma trångmålskäl hafva Gymnastikafdelningarna fortfarande måst vara i det närmaste lika med Sångafdelningarna, af hvilka de trenne högre hafva haft hvardera 2, och de tvänne lägre hvardera 1 öfningstimme i veckan. Gymnastikafdelningarna, af hvilka den öfversta varit delad i 2 grupper, hafva hvardera haft 2 öfningstimmar i veckan, fördelade på 4 gånger, hvartill kommer under den sista månaden af Vårterminen dels den här ofvan nämnda Bataljonsexercisen för hela ungdomen, dels under samma tid målskjutningsöfningar 4 timmar i veckan för klassen VII. Vid de sistnämnda öfningarna hafva begagnats de af kommunen under nästlidne år till Läroverket skänkta målskjutningsgevären af den s. k. Wredeska modellen. I bajonettfäktning hafva 54 ynglingar blifvit öfvade. Från Gymnastiköfningarna hafva, på grund af den i här ofvan åberopade Kongl. bref vid hvarje termins början föreskrefne Läkarebesigtning, varit befriade: under Höstterminen 27, under Vårterminen 31, hvilket i medeltal utgör icke fullt 12 procent af hela lärjungeantalet. De egentliga Gymnastiköfningarna äfvensom öfningarna i Sång och musik samt de frivilliga i Teckning hafva varit förlagda till eftermiddagarna. I afseende på Instrumentalmusiken är det med synnerlig tillfredsställelse jag kan omnämna, att icke allenast den under sistlidet år bildade Violqvartetten fortfarit, utan dertill har äfven kommit under detta år en qvintett af bleckinstrumenter, äfvenledes med stämbesättning af endast skolans lärjungar, hvilken redan nu kunnat bland annat bidra att göra de ofvannämnda Bataljonsexercisöfningarna än mer lifvande och omtyckta. Instrumenterna hafva anskaffats genom frivilliga bidrag af för saken intresserade personer, till hvilka jag anhåller att här få frambära Läroverkets och ungdomens tacksägelse.

Första halftimman af läsedagen har som vanligt varit egnad åt bön med bibelläsning och förklaring. Ledningen af dessa andaktsstunder har ombesörjts

af *en* lärare, densamme, som under flera föregående år handhaft denna viktiga och grannlaga befattning. Den dervid förekommande förklaring har under detta läsåår omfattat Lucæ Ev. Cap. 11—24, Johannis Ev., samt Apost. Gern. Cap. 1—20.

För ungdomens skriföfningar i hemmen har ett särskildt uppgjort Schema varit gällande. Hvad Latinska skriföfningarna beträffar, har med H. H. Efori goda minne under Vårterminen den förändring i förut varande ordning vidtagits, att ynglingarne i de båda öfversta afdelningarna, hvilka utgjort *ett* skriflag, endast hvarannan vecka haft hemthema, hvaremot under den andra veckan motsvarande tid egnats åt Extemporalier. Härvid hafva de af Lektor *Törneblad* utgifna och just för sådant ändamål afsedda *Latinska skriföfningarna* blifvit använda, och det på sådant sätt, att de stycken, som under en föregående lektion blifvit utan förberedelse under lärarens omedelbara ledning med lärjungarna genomgångna, skolat af dem, efter på egen hand gjord repetition, vid nästkommande lektion *coulamment* på latin uppläsas. Efter endast en termins försök är det naturligtvis för tidigt att döma om ändamålsenligheten af en sådan anordning, men att den har sina stora fördelar genom de rika tillfällen den erbjuder läraren till undervisning icke endast på det rent Grammatikaliska området, utan äfven i Latinsk stil i egentlig mening, torde af hvarje sakkunnig inses. Hemläsningen har varit ordnad och bestämd i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad under närmast föregående år egt rum, d. v. s. det förelagda hemarbetet har ansetts ungefär erfordra för lärjungarna i den lägsta klassen en half, för dem i medlersta klasserna 2, och för dem i de högsta 3 till 4 timmar pr dag, tiden för hemscriptas författande deruti icke inberäknad.

Hvad för öfrigt beträffar undervisningens omfång och indelning på de 2:ne bildningslinierna, får jag hänvisa till bifogade klasskurser, hvilka med några föga väsendtliga afvikelser varit under läsåret följda.

B. Lärarne.

Inom Lärarepersonalen har under läsåret ingen annan förändring inträffat, än den, att sedan Philosophiæ Lektorn, Doctor *J. P. J. Tellbom*, med döden afgått, till Lektor i Philosophi och Svenska språket blifvit af högvördiga Domkapitlet under den 4:de Maj d. å. utnämnd vikarierande Philosophiæ Lektorn, Mag. *D. A. Sundén*. Att vårt läroverk genom denna utnämning fått tillägna sig en Lärare, som med grundliga och omfattande studier förenar lyckliga undervisningsgåfvor, utbildade under en redan flerårig utöfning af lärarekallet, kan icke annat än innebära välgrundade förhoppningar om en för det samma gagnande verksamhet, och att denna äfven för Lektor *Sundén* sjelf må blifva rik på glädje och välsignelse, är den af alla medlärare uppriktigt delade önskan, hvarmed jag helsar honom välkommen ibland oss.

Sedan Rikets sednast församlade Ständer beviljat af Kongl. Maj:t begärda anslag för åtskilliga nya, utöfver hvad förut gällande Stat upptagit, erforderliga lärarebefattningar vid Elementarläroverken, så har i bref af den 11 December 1863 Kongl. Maj:t i nåder förordnat, att en ny Adjunkt skall vid detta läroverk tillsättas. Om detta, såsom anledning är att hoppas, kan ske vid nästa läsårs början, har läroverket så mycket mera skäl att vara tacksamt för denna väl behöfliga tillökning i dess lärarekrafter, som det i annat fall efter all sannolikhet hade blifvit nödvändigt att vid den tiden ingå till Vederbörande med begäran om en extra lärares anställande härstädes.

Tjänstlediga hafva varit: Lektorn, Prosten *L. Westerlund* under Hötterminen, såsom Riksdagsman; Lektorn, Prosten *J. F. Norman* under större delen af Vårterminen, för sjukdom; Lektor *V. Enblom* och Adjunkten, Mag. *A. Hedenlund* under hela läsåret, likaledes för sjukdom. **Förordnade** under Hötterminen: till vik. Lektorer: Adjunkten Mag. *H. E. Lyrberg* för Prosten *Westerlund*; Studeranden vid Upsala Universitet *N. A. Melin* för Lektor *Enblom*; till vik. Adjunkter: Studeranderna vid samma Universitet *C. E. H. Kökeritz* och *J. E. Modin*, den förre för Mag. *Lyrberg* i anledning af nyssnämnde dennes förordnande, den sednare för Mag. *Hedenlund*; under Vårterminen: till vik. Lektor: Phil. Candid. *R. Afzelius* för Lektor *Enblom*; till vik. Adjunkt: Stud. *Kökeritz* för Mag. *Hedenlund*. Utnämnde Lektorn, Mag. *D. A. Sundén*, tjänstgör för afl. Doktor *Tellbom* alltifrån läsårets början till den 1 Juni, då han tillträder sin befattning såsom ordinarie Lektor.

Undervisningen var under Hötterminen på följande sätt fördelad mellan lärarne:

Undertecknad Rektor: Latin för klass. VII ¹ *) och VI ² . . .	10	tr	i	veckan.
Lektorn, R. N. O., L. K. V. A., Mag. <i>E. G. Björling</i> : Matematik för VII ¹ , VI och V ² *) . . .	19	”	”	”
Lektorn, Prosten <i>J. F. Norman</i> : Grekiska för VII ¹ och VI	17	”	”	”
Lektorn, Mag. <i>J. S. Löfberg</i> : Historia och Geografi för VII ¹ , VI och V ^k	18½	”	”	”
Lektorn, Mag. <i>C. H. Johansson</i> : Naturvet. för VII ¹ .—VI ¹ , (utom <i>r.</i> i sistnämnda afdelning serskildta timmar) och IV ^k	18½	”	”	”
v. Lektorn, Mag. <i>H. E. Lyrberg</i> : Christend. för VII ¹ .—V; Hebreiska och morgonbönerna med dithörande bibelförklaring	25½	”	”	”
Utn. Lektorn, Mag. <i>D. A. Sundén</i> : Filosofi för VII ¹ ; Svenska för VII ¹ .—IV	16½	”	”	”
v. Lektorn <i>N. A. Melin</i> : Christendom för IV och III; Engelska för VII ¹ .—V ² ; Tyska för VII ¹ .—V ² .	28	”	”	”
Adjunkten, Conrektor <i>D. Olafson</i> : Latin i VI och V ² . . .	21	”	”	”

*) 1.=lägre., 2.=högre afdelningen, *r.*=reallinien, *k.*=klassiska linien.

Adjunkten <i>S. H. Rathsmän</i> : Franska för VII. — IV	23½	t:r i veckan.
Adjunkten, Mag. <i>F. J. L. Wulff</i> : Matematik för V2. k., VI., IV och III k.	25½	„ „
Adjunkten, Mag. <i>C. A. Hvasser</i> : Grekiska för V och IV; Ty- ska för VI. och IV	23	„ „
Adjunkten, Mag. <i>P. A. Peterson</i> : alla ämnen för II, utom Teckning och Kalligrafi	27	„ „
Adjunkten, Mag. <i>G. A. Westholm</i> : Latin för VI.; Historia och Geogr. för V r. och IV; Naturveten- skap för VI. r. och IV r.	25	„ „
Adjunkten, Mag. <i>C. J. Tengman</i> : Latin för IV och III; En- gelska för VI. — III	24	„ „
v. Adjunkten <i>C. E. H. Kökeritz</i> : Svenska, Tyska, Naturve- tenskap, Historia och Geogr. för III; Ma- tematik för III r.; biträde vid Mathema- tik för V2	25½	„ „
v. Adjunkten <i>J. E. Modin</i> : alla ämnen för I	30	„ „
Musik-Direktören <i>J. G. Nordvall</i> : Musik och Sång för alla klasser	10	„ „
Ritläraren <i>T. C. Körner</i> : Teckning för alla klasser; Kalli- grafi för III och II	10	„ „
Gymnastikläraren, Kaptenen och Riddaren <i>S. Lidman</i> : Gym- nastik och fäktning för alla klasser	12	„ „

Genom den förändring i afseende på lärarepersonalen, som, enligt hvad här ofvan är omnämndt, med Vårterminen inträdde, blef det nödvändigt att då uppgöra ny läseordning och ny fördelning af undervisningen. Utur denna behöfva endast de skedda förändringarna här antecknas. Sålunda har under Vårterminen Lektorn, Prosten *L. Westerlund* läst Christen-

dom för VII. — VI. samt Hebreiska	17½	t:r i veckan.
Lektor <i>Johansson</i> : (med i öfrigt oförändrad tjänstgöring) Naturvetenskap äfven för III, (2½ t:r) således till- sammans	21	„ „
v. Lektorn, Philos. Candidaten <i>R. Afzelius</i> : Engelska för VII. — V2; Tyska för VI, V2 samt III; Svenska för III	25½	„ „
Mag. <i>Lyrberg</i> : Christendom för IV — I; morgonbönerna med bibelförklaring	28	„ „
Mag. <i>Peterson</i> : alla ämnen för II, utom Teckning, Kalligrafi och Christendom; Historia och Geogr. för III	27	„ „
v. Adjunkten <i>Kökeritz</i> : alla ämnen för I, utom Christendom; Mathematik för III r.	31	„ „

Genom den ytterligare förändring i undervisningens fördelning, som till följd af Prosten *Normans* inträffade sjukdom måst efter Påskferiernas slut vidtagas, har Rektor fått sin tjänstgöring ökad med $2\frac{1}{2}$ tim., utn. Lektor *Sundén* med $3\frac{1}{2}$ tr, v. Lektor *Afzelius* med $2\frac{1}{2}$ tr och Mag. *Hvasser* med $3\frac{1}{2}$ tr i veckan, hvarjemte Mag. *Hedenlund*, ehuru permitterad, under denna tid beredvilligt åtagit sig 3 timmars undervisning i veckan. Magr *Hvasser* öfvertog hela undervisningen i Grekiska språket, men naturligtvis måste någon inskränkning i det åt detta ämne inom de serskildta klasserna förut anslagna timantalet på samma gång ske. Af de $7\frac{1}{2}$ tr i veckan, som Grekiskan härigenom förlorat, hafva $4\frac{1}{2}$ tr upptagits af Latin, $1\frac{1}{2}$ t:a af Tyska och $1\frac{1}{2}$ t:a af Svenska. Gymnastikläraren har under sednaste veckorna af Vårterminen haft sin här ofvan uppgifna undervisningstid ökad med 7 timmar i veckan, nemligen 3 timmar Bataljonsexercisöfningar och 4 timmar målskjutningsöfningar.

Skriföfningarna hafva under Höstterminen handhafts:

de *Latinska* af Rektor för klasserna VII₁. och VI₂.; af Conrektor *Olauson* för VII₁.; af Adjunkterna *Wulff* och *Tengman* för V₂.; af Adj. *Westholm* för V₁.;

de *Svenska* af utn. Lektorn *Sundén* för VII₁.—IV, med biträde af v. Adjunkten *Kökeritz* för sistnämnde klass;

de *Franska* af Adjunkten *Rathsman*;

de *Tyska* af v. Lektorn *Melin* för VI och V₂.; af Adj. *Hvasser* för V₁.

Med Vårterminen inträdde genom ombyte af Lärare den förändring härutinnan, att v. Lektorn *Afzelius* öfvertog Tyska skrifningen för VI och V₂, samt den Svenska för V₁. I de öfriga klasserna har under denna termin utn. Lektorn *Sundén* ensam handhaft Svenska skrifningen.

Klassföreståndare hafva varit: Lektor *Björöling* för kl. VII₁.; Lektor *Johansson* för VI₂.; Conrektor *Olauson* för VII₁.; Adj. *Wulff* för V₂.; Adjunkten *Rathsman* för V₁.; Adj. *Hvasser* för IV; Adj. *Tengman* för III; Adj. *Peterson* för II; v. Adj. *Modin* under Höst- och v. Adj. *Kökeritz* under Vårterminen för I. Den serskilda inspectionen öfver lärjungarna har varit fördelad emellan samtliga lärarne.

C. Lärjungarne.

Antalet utgjorde vid förra Vårterminens slut . . . , . . .	224	
Under detta läseår hafva blifvit inskrifna:		
Höstterminen	48	
Vårterminen	<u>2</u>	274
Under läseåret afgångne	33	
Sålunda utgör antalet denna dag	<u>241</u>	274

Af dessa tillhöra 17 klassen		I
. . . . . 30 "		II
. . . . . 38 "		III
. . . . . 49 "		IV
. . . . . 31 "		V1.
. . . . . 40 "		V2.
. . . . . 21 "		VI1.
. . . . . 7 "		VI2.
. . . . . 8 "		VII1.

241

Enär under det förra läsåret samtliga lärjungarne i högsta klassens båda afdelningar efter aflaggd examen blefvo till Universitetet i Upsala dimitterade, har under detta läsåre i VII kl. icke funnits mera än en afdelning, neml. den lägre, och af samma skäl har icke heller någon afgangsexamen nu kunnat ifrågakomma. Genom dödsfall förlorade Läroverket kort efter förra läsårets slut en hoppgifvande yngling, *Olof Alfred Fermelin*, hvilken Midsommarafton 1863 afled på resa till sitt hem, nära 15 år gammal. Af de öfrige afgångne hafva 3 efter på enskildt väg skedd förberedelse aflaggt Studentexamen, 3 hafva öfvergått till annat Läroverk, 1 på Apothek, 1 till Handelsinstitut, 1 till Landtbruksskola, 3 till Tecknisk skola, 3 till Folkskolelärare-Seminarium, 1 på Bruk, 2 till Handel, 9 till praktiskt yrke, 5 hafva afgått utan anmäld afsigt. Antalet realister har varit 45, hvaraf i VI1. 2, i V2. 5, i V1. 6, i IV 17, i III 15. 2 lärjungar hafva läst Latin utan Grekiska, 2 Hebreiska, 6 Engelska, ehuru tillhörande klassiska linien. Från reala till klassiska linien har under läsåret 1 lärjunge öfvergått, från klassiska till reala äfvenledes 1.

D. Skollokalen.

Sedan Collegium den 4 Juni 1863 beslutat anbringande af gasbelysning i Läroverkshuset. och för sådant ändamål uppdragit åt utsedde delegerade, Rektor jemte Lektor *Björting* och Kapten *Lidman*, att gå i författning om utförande af derför erforderliga arbeten, så blef under sommarferierna, efter med Grefve *F. Lagerberg* i Stockholm derom uppgjort kontrakt, gasinledning i Läroverkshusets 16 rum, förstugor och tamburer, med tillsammans 89 lågor, verkställd för ett pris af 2,283 Rdr 62 öre Rmt, i hvilken summa äfven ingår kostnaden för alla tillhörande apparater. Arbetet har enligt sakkunnige personers vitsord, blifvit med utmärkt omsorg utfördt, och befunns vid afprofningen fullt tillfredsställande, hvilket äfven bekräftats under den tid gaslysning egt rum. Kostnaden för den under året förbrukade gasen uppgår till Rdr Rmt 277: 45, hvilket gör omkring 100 Rdr mindre, än för den förut använda Oljebelysningen, efter 5 års medium räknadt. Man har sålunda, utom den stora fördelen af en i alla afscenden bättre och ändamålsenligare belysning,

äfven räntan på inledningningskostnaden genom denna prisskilnad i det närmaste betäckt. Medel till bestridande af samtliga dessa omkostnader hafva tagits af Läroverkets egna kassa.

Det redan länge beslutade nya Gymnastikhuset är nu under byggnad, och skall enligt derom uppgjorda kontrakter vara färdigt till begagnande för Gymnastikundervisningen den 1 Okt. d. å.

Såsom nyttigt och ändamålsenligt bör äfven omnämnas, att en hitintills under flera år förlaggd brunn invid Läroverkshuset nu blifvit iståndsatt och försedd med ny så kallad Paternosterpump. Kostnaden härför, Rdr Rmt 122: 87 öre, har bestridits af Stiftets Byggnadskassa. Läroverket har under detta år fått grunden laggd till en egen Byggnadskassa genom den förhöjda terminsafgift af 5 Rdr Rmt, som enligt Kongl. Maj:ts Nådiga bref af den 11 December 1863 från och med innevarande Vårtermin erlägges af icke medel-lösa lärjungar, och hvilken enligt samma Nådiga bref har till ändamål «att vid hvarje Läroverk bilda en Byggnadsfond, hvilken ej utan Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd får till andra ändamål, än till nybyggnadsföretag och reparationer, efter Konsistorii hörande, användas, och hvilken skall kostnadsfritt förvaltas af Rektor jemte en från Läroverket och tvenne från Kommunalstyrelsen i den stad, där Läroverket är beläget, utsedde delegerade.»

För Bibliotheket har blifvit inköpt: 8 vol. af *Hartmans Musci exsiccati*, *Schnitzleins Iconographia familiarum natural. regni vegetabilis*, Häft. XVI, samt 5:te och 6:te häft. af *Fries älliga Svampar*.

Följande *gåfvor* till Stifts-Bibliotheket samt läroverkets Bibliothek och samlingar, får jag med tacksamhet omnämna: Från *Kgl. Svenska Akademien*: Dess för år 1863 preglade minnespenning öfver *C. G. Tessin*; — från f. d. Statsrådet *F. O. Silfverstolpe*: Lärobok i de tecknande konsternas första grunder af *J. Waij*; Kalligrafiska skrifmetoden af *Mentzer*; Ritkurs för nya Elementarskolan i Stockholm, 10 häften; — från Prosten *P. Wahlgren* i Kumla: *Nouveau Dictionnaire François p. P. Richelet*, 1719, 2 Tom. in folio; *Johan Arndt*, *Auslegung des Psalters Davids*, in folio, Lüneburg 1643; *Fallesen*. *Magasin for Religionslærere*, Kjöbenhavn, 12 band in 8:vo, 1793—1803; *Neues Journal für Prediger*, Halle 1789—1802; *Conjectures sur la Genese*, in 8:vo, Bruxelles 1753; — från Prosten *D. Arosenii* Sterbhus: *Aurivillii C. Dissertationes ad sacras literas et philologiam orientalem pertinentes*, Göttingæ 1790; — från Lektor *Lindman* i Strengnäs: *Droysen*: *Rede von den Verdiensten der Schwedischen Gelehrten um die Mathematik und Physik*, Greifswald 1800; — från Pastor *C. J. Mossbergs* Sterbhus: *The holy Bible*, Oxford 1752; 8 st. *Astronomiska kartor*; *Karta öfver Nora Socken*; *Topografiska Corpsens karta öfver Örebro Län*; *Nouvelle Explication des Hieroglyphes par Alex. Lenoir*, Paris 1809; — från Med. Cand. *Willh. Baggstedt* i Upsala: *Die Heilige Schrift des Alten und Neuen Testaments nebst einer Erklärung derselben*, Uebersetz.

Leipzig 1749—66, 18 Theilen; — från Mag. S. A. Leffler i Götheborg: Diverse äldre Bröllops- och Grafskrifter, till större delen tryckta i Westerås och samlade af Abr. Abr:son Hülphers; — från Smithsonian Institution i Amerika: Annual Report, Washington 1862; — från The Academy of St. Louis: The Transactions, Vol. II, N° 1, St. Louis 1863; — från Lieutenant Colonel J. D. Graham: Report on Mason and Dixon's Line, Chicago 1862; — från Studeranden I. E. Iverus: Ett Cranium af *Felis Catus* och *Lepus variabilis*; — från Herr I. F. Iverus: 1 ex. af *Lestris pomarina*, skjuten i Westmanland.

Genom byte hafva från Vetenskaps-Akademien erhållits: 1 Cranium af *Ursus maritimus* från Spetsbergen; 1 d:o af *Phoca vitulina* från Bohuslän; 1 d:o af *Cervus Tarandus* från Spetsbergen; 1 ex. *Trochilus mellivorus*, *Alca Alle*, *Uria Grylle*, *Larus eburneus*, *Lestris parasitica* m. m.

I skrifvelse af den 27 April d. å. har Sällskapet «*Karlsbröderna*», med tillkännagifvande, att «vid dess sednaste årshögtid en summa af Tvåhundra Rdr Runt blifvit anslagen att tilldelas 2:ne ynglingar i VI eller VII klassen af härvarande högre Elementarläroverk, hvilka äro behöfvande, samt tillika utmärkta för lyckligare anlag, flit och sedlighet», anhållit, «att Läroverks-Collegium ville föreslå 4 ynglingar med de uppgifna qualificationerna, på det att tillfälle måtte beredas Sällskapet att ibland de sålunda föreslagna anställa val och tilldela 2:ne af dem præmium med 100 Rdr hvardera». Sedan till följd häraf Collegium i öfverensstämmelse med Sällskapets önskan uppsatt och till Sällskapet insändt ett sådant förslag, har enligt benäget meddelad underrättelse Sällskapet tilldelat dessa præmier åt 2:ne af de föreslagna ynglingarna, J. E. Brodin och A. W. Södergren, hvilkas tacksamhet för denna frikostiga gåfva jag å deras och Läroverkets vägnar anhåller att på detta sätt få offentligen betyga Sällskapet.

Års-examen med Läroverkets samtliga klasser kommer, såsom här ofvan nämndt är, att hållas Lördagen den 4 Juni, dels på förmiddagen kl. 9—1 med klasserna VII—V och kl. 9—12 med de öfriga, dels på e. m. kl. 4—6. Omedelbart derefter sker uppvisning i Gymnastik och fäktning. Slutöfning i Sång och musik blifver Måndagen den 6, kl. 9 f. m., å stora lärosalen, hvar- efter flyttningen klasserna emellan, äfvensom de belöningar och understöd, som blifvit lärjungar tillerkände, komma att offentligen tillkännagifvas. Derefter kommer ungdomen att deltaga i de festligheter, som kl. 1 e. m. samma dag komma att ega rum i anledning af aftäckandet af monumentet öfver *Gustaf Wasa*, samt i den derpå följande Gudstjensten i Domkyrkan, hvarmed såväl dessa, som på samma gång läsåret komma att avslutas.

Läroverkets Ephorus, Biskopen och Commendören med Stora Korset af Kongl. Nordstjerne-Orden, En af de Aderton i Svenska Akademien m. m. Högvärdigste Hr Doct. CHRISTIAN ERIK FAHLCRANTZ, hvars helsotillstånd beklagligtvis icke tillåter honom att personligen öfvervara dessa Läroverkets offentliga förrättningar, har gifvit mig tillkänna, att han anmodat Domkapitlets v. Præses, Domprosten, L. N. Ö., Herr Doctor C. O. BJÖRLING att dervid företräda sitt ställe. Att såsom ledare och vittnen vid examen tillstädesvara har H. H. Ephorus anmodat Länets Höfding, R. N. Ö., Hr Grefve FR. CRONSTEDT, Landssekreteraren, Ph. Mag. Hr N. C. E. TREFENBERG, Landskamreraren, R. N. Ö. Hr C. M. SELLING, Landt-Räntmästaren, R. W. Ö. Hr F. A. ALM, f. d. Landssekreteraren, R. N. Ö., Ph. Mag. Hr A. W. AHLBORG, Borgmästaren, Hr G. F. EKHOLM, Prosten, L. W. Ö., Ph. Mag. Hr L. E. BOBERG, Prosten, Ph. Mag. Hr C. F. WALL.

Till beivstande af ofvannämnda Läroverkets offentliga förrättningar får jag härmed vördsamt inbjuda ungdomens Föräldrar, Anhörige och Målsmän, samt alla öfrige Vetenskapernas och den offentliga undervisningen Gynnare och Vänner.

Westerås den 27 Maj 1864.

Ludvig Mossberg.

II. Lägre Elementarläroverket i Sala.

(Uppgift af Rektor, Mag. J. G. Westman.)

Till åttlydnad af Kongl. Läroverks-Stadgan får jag rörande Sala Elementarläroverks verksamhet under det snart tilländalupna läsåret lemna följande uppgifter:

A. Undervisningen.

Höstterminen började den 31 Augusti och slutade den 18 December; Vårterminen tog sin början den 18 Jan. och kommer att afslutas den 11 Juni.

Läsetimmarne hafva varit på förmiddagarne kl. 7—9 och 10—1, samt 2:ne eftermiddagar, Måndagar och Thorsdagar, kl. 3—4. De såkallade öfnin-
garne hafva försiggått på de öfrige eftermiddagarne.

Bön och bibelläsning hvarje morgon halftimmen före kl. 7.

Klasskurser och Läroböcker hafva varit desamma som i sednaste årsberät-
telsen blifvit uppgifna, eller i närmaste likhet med dem, som blifvit bestämda
för motsvarande stadium af Westerås högre Elementarläroverk.

Lärjungarnes arbete med hemlexor torde kunna beräknas till 2 timmar
dagligen för 3:dje klassen samt 1 eller 1½ timme för 1:sta och 2:dra klasserna.

B. Lärarne.

Undervisnings-skyldigheten har varit fördelad på följande sätt:

Rektor har undervisat i Christendom 3 timmar, i Historia och Geografi 9,
i Svenska 10, i Matematik 2, tillsammans hvarje vecka 24 timmar.

Collega J. G. Arpi: i Latin 10 timmar, i Christendom 7, i Matematik 5,
i Kalligrafi och Teckning 4, i Svenska 2, — tillsammans hvarje vecka 28 tr.

Collega P. E. Wallstersson: i Tyska 10 timmar, i Engelska 3, i Mathe-
matik 10, i Naturvetenskap 5, — tillsammans hvarje vecka 28 tr.

Skriföfningarne hafva försiggått på lärorummet och rättats af läraren i ämnet.

Cantor J. F. Löfdahl har undervisat i Sång 2 timmar hvarje vecka.

Löjtnant E. Aminoff: i Gymnastik 3 timmar.

Demoiselle A. Lindfeldt: i Ritning 2 timmar.

Collega Arpi har varit Klassföreståndare i 1:sta klassen.

Collega Wallstersson - - - i 2:dra „

Rektor - - - - - i 3:dje „

C. Lärjungarne.

Före Hösttermins början afgingo 15; — till högre läroverk 6 och till nä-
ringarne 9; under höstterminen inskrefvos 9; antalet var den terminen 44.

Sedan 3 vid Vårtermins början blifvit inskrifne, var antalet 44, till dess
4 under terminen afgick, för att egna sig åt handel.

D. Skol-lokalen.

Man har nu all anledning till den förhoppning, att en ny Läroverksbyggnad härstädes snart kommer att uppföras; — ett företag som länge varit af behovet påkalladt.

E. Undervisnings-materielen.

Tillökningen härutinnan består förnämligast i 4 Ex. Fryxells Berättelser ur Svenska Historien Del. 1—32.

F. Examina.

Hösttermins-examen hölls den 18 December; såsom Ledare och Vittnen voro dervid närvarande Inspector Scholæ, Herr Contractsprosten FANT, Herr Bergshauptmannen och Riddaren SEVÉN samt Herr Kyrkoherden LINDBORG.

Offentlig års-examen kommer att hållas den 11 instundande Juni.

Sala den 16 Maj 1864.

III. Stadspedagogien i Linde.

(Uppgift af Rektor, Mag. E. J. Tägtström.)

A. Undervisningen.

Höstterminen börjades den 24 Aug. och afslutades den 14 Dec.; Vårterminen, öppnad den 18 Jan., är af Skolans Inspector föreslagen att afslutas den 13 Juni. Undervisningstiden har, i likhet med hvad förut varit vanligt, varit förlagd dels på förmiddagarne så, att läsningarne efter förrättad morgonbön börjat kl. 8 och fortgått till 9 $\frac{1}{2}$, samt kl. 10—12 (Onsdagar och Lördagar 10—12 $\frac{1}{2}$); dels på Måndags-, Tisdags-, Thursdags- och Fredags-eftermiddagar kl. 3—5. Af Läroböcker begagnas fortfarande desamma, som i Örebro Högre Elementar-Läroverk.

B. Lärarne.

Undertecknad är fortfarande ensam lärare.

C. Lärjungarne.

Deras antal har Hösttermin varit 16; Vårtermin 22.

D. Skol-lokalen.

Härutinnan ingen förändring.

E. Undervisnings-materielen.

För Skolkassans medel hafva blifvit inköpta: Mentzers Skol-Atlas, Björlings Algebra, Palmblads Geografi, Lytlis Tyska Läsebok, 4 exemplar af hvardera.

F. Examina.

Hösttermins-Examen hölls i närvaro af Contracts-Prosten, L. N. O., C. D. Arosenius den 14 December, och examen för Vårtermin kommer troligen att hållas den 13 Juni.

Lindesberg den 19 Maj 1864.

IV. Stadspedagogien i Nora.

(Uppgift af Rektor E. Brandberg.)

Höstterminen, som började den 30 Aug., afslutades den 19 December; Vårterminen började den 20 Jan. och kommer att afslutas den 13 Juni.

Den dagliga läsetiden har, med någon förändring under den mörkaste årstiden, varit indelad så, att undervisningen, efter förrättad morgonbön, hvarje dag börjat kl. 7 och fortgått till kl. 9, hvarefter den 4 dagar i veckan fortsatts från 10—1 och de öfriga från 10—12 förmidd., med några minuters uppehåll hvarje timme, samt från 3—4 Måndags- och Thorsdags-eftermiddagar.

Sedan under den sednare hälften af Vårterminen lärare i Sång och Gymnastik blifvit vid pedagogien anställda, hafva undervisningstimmarne för det förra af dessa ämnen varit förlagda till Onsdags- och Fredags-eftermiddagar kl. 4—5, och för det sednare till Tisdags- och Thorsdags-eftermidd. kl. 5—6 samt Lördagar kl. 12—4. Vid undervisningen hafva, med tvenne undantag, samma läroböcker varit begagnade, som uti de 4 nedra klasserne af Örebro Elementarläroverk.

De serskilda läroämnena hafva varit så fördelade, att Rektor under Höstterminen undervisat i Kristendom 8 timmar, i Tyska 7, i Matematik 7, i Välskrifning 4, i Tyska och Svenska språkens skrifvande 4, inalles 30 timmar, och under Vårterminen i Kristendom 8, i Tyska 5, i Engelska 3, i Matematik 7, i Välskrifning 4, i Tyska och Svenska språkens skrifvande 3 timmar, inalles 30; t. f. Kollegan under hela året i Hist. och Geografi 9, i Naturvetenskap 6, i Matematik 7, i Svensk Satslära 8, inalles 30 timmar.

Då under året endast 3 lärjungar åstundat undervisning i Latin, hafva för detta läroämne inga serskilda timmar varit anslagna, utan i stället en del af skrifoöfning- och räknetimmarne derpå blifvit använd. Ledningen af bön- och bibelstunderne, äfvensom rättandet af lärjungarnes skriftliga uppsatser på modersmålet, har varit fördelad mellan begge lärarne; rättandet af de Tyska skrif-

öfningarne har tillhört läraren i ämnet. Under läsårets lopp hafva följande lärokurser blifvit genomgångna:

Nedra klassen.

- Christendom:** Lexl. 1) Hela Katechesen med analyt. förklaring och valda psalmverser; 2) 2:ne Hufvudstycken. — Bibl. Hist.: 1) Gamla och Nya Testamentet; 2) 23 berättelser af Nya Testamentet.
- Historia och Geografi,** Dahms lärobok: 1) Luth. tiden — Gust. III; 2) Kalmare-Unionen — Carl X Gust.; 3) till Luth. tiden. — Geografi: 1) Europas fysiska samt Sverige, Norrige, Danmark och Ryssland af dess politiska; 2) Land, haf och öar samt Sveriges, Norriges och Danmarks politiska.
- Mathematik.** Arithmetik: 1) fr. o. m. Enkel Reg.-de-tri till Bolagsräkning; 2) Bråkräkning — Sammansatt Reg.-de-tri; 3) de öfriga olika kurser fr. o. m. Addition i hela tal till Sorträkning. — Geometri: 1) Repet. af Bergii Åskådningslära med linearteckning och början af Euklides'; 2) Åskådningsläran med linearteckning.
- Naturvetenskap:** 1) fr. 7:de t. o. m. 12:e Afdelningen af Berlins Naturlära samt repet. af det föregående; 2) till 8:de Afdelningen.
- Svenska språket.** Brodén's lärobok: 1) fr. början till Förkortade Bisatser och det viktigaste af Rättstafningsläran; 2) till Adverberne; 3) Till Verbet och dess böjning. Skriföfningar.
- Tyska.** Lyths lärobok 11:te uppl.: Det viktigaste af Formläran t. o. m. hälften af de starka Verberne. Explikat. sid. 95—110 i Språkläran.
- Välskrifning** efter Engelska förskrifter.

Öfra klassen.

- Christendom:** Hela Katechesen med analyt. förklaring; Valda psalmverser. — Repetition af hela Bibliska Historien.
- Historia och Geografi:** 1) Luth. tiden till lärobokens slut; 2) Johan III — Gustaf IV Adolf efter Ekelund; 3) Hela Dahms lärobok. — Geografi: 1) Europas politiska samt Asiens, Afrikas och Amerikas fysiska; 2) Ryssland till Schweiz jemte repet. af det föregående.
- Mathematik.** Algebra: 1) De 4 räknesätten i enkla tal. — Arithmetik: Kedjeräkning — Blandade öfningar och repet. fr. Bråk; 2) Alligation — Digniteter och Rötter samt rep. fr. Bråk; 3) Intresse — Alligation; 4) Enkel Reg.-de-tri — Rabatt. — Geometri: 1) Repet. af Euklid. böck. 1, 2, 3, 4; 2) Euklid. bok. 3 och 10 propos. af 4; 3) 3:dje boken och repet.; 4) 1:sta boken.
- Naturvetenskap:** Anderssons Inledning till Botaniken, 1:sta häft., samt Arrhenii Botanikens Första Grunder fr. början genomgången och fullständ. repet. — Insamling af 40 vexter. — Zoologi efter Sundevall: Mammalia samt af Aves till 5:te Ordningen.
- Svenska språket:** Fullständig repet. af Brodén's lärobok. Skriföfningar efter Cedervall.
- Tyska.** Lyths lärobok 11:te uppl.: 1) 7:de—9:de kap. af Syntaxen samt repet. af de föreg. och af Formläran.—Explik. af styck. 22 — 31 i Läseboken. — Skriföfningar sid. 187—200 i Språkläran; 2) 5 kap. af Syntaxen och repet. af Formläran. — Explik. styck. 7—11 och 22—31 i Läseboken. — Mundtliga öfversättningsöfningar; 3) Fullständigare repet. af Formläran samt Explik. sid. 110—128 i Språkläran; 4) Det viktigaste af Formläran samt Explik. sid. 101—123.
- Engelska.** Mays lärobok: Uttalsläran med dithörande läsöfningar och större delen af Formläran. — Explik. styck. 1—11 af «Öfningar i Blandad Läsning».

Latin. Rabes lärobok: 1) Det viktigaste af Formläran och till Syntaxis Conjunctivi — Explik. Aristides, Cimon, Chabrias, Iphicrates, Thimotheus och De regibus i Cornelius Nepos; 2) Det viktigaste af Formläran. — Explik. 11 st. i Läseboken.
Välskrifning efter Engelska föreskrifter.

Lärarne.

Under den åt t. f. Rektorn *E. Brandberg* dels för sjukdom, dels för disputation-profs afläggande, under $4\frac{1}{2}$ veckor vid höstterminens början beviljade tjänstledighet, uppehöll på förordnanden t. f. Kollegan *O. A. Nilsson* Rektors- och Stud. *C. O. G. Rosenberg* Kollega-tjensten. Efter denna tids förlopp inträdde *Brandberg* åter i tjänstgöring, först såsom tillförordnad Rektor till den 30 Okt., och sedan såsom ordinarie, i hvilken egenskap han under återstoden af läsåret fortfarit. Efter upphörandet af *Tit. Nilssons* förordnande såsom Rektor har han under hela läsåret varit tillförordnad Kollega. Under sednare hälften af Vårterminen hafva såsom Öfningslärare varit tillförordnade Musikdirektören *A. Rosenberg* och Skolläraren *P. E. Schelin*, den förre i Sång och den sednare i Gymnastik.

Lärjungarne.

Vid Vårterminens slut 1863 utgjorde lärjungarnes antal 37, af hvilka före Höstterminens början 7 afgingo, neml. 2 till Örebro högre Elementarläroverk, 4:de kl., 4 till näringarne och 1 erhöill plats såsom Skollärare.

Vid Höstterminens början inskrefvos 8, så att antalet då utgjorde 38. Under vinterferierna afgingo af dessa 5, neml. 1 till Örebro och 4 till Westerås högre Elementarläroverk, samt 3 till näringarne; och vid Vårterminens början återkom 4 under sommarferierna afgången och 4 inskrefvos, hvadan antalet afven under denna termin varit 38.

Skol-lokalen.

Till afhjelpande af den i 2:ne föregående års uppgifter omnämnda olägenhet har ännu ingen förbättringsåtgärd blifvit vidtagen.

För beredande af sittplatser åt lärjungarne i öfra klassen under bönstunder och åt åhörarne vid examina hafva för Pedagogiens medel i nedra klassens lärorum, dels flera nya väggbänkar blifvit förfärdigade, dels de förut befintliga ändrade och reparerade. Och för samma medel hafva en pendyl med slagverk samt 7 större och mindre fotogénlampor blifvit inköpta.

Undervisningsmaterielen

har blifvit tillökad med en större *Globkarta*, uppklistrad på väf och fernissad, samt 12 ex. af *Bihang till Nordbloms Sångskola 1 Kursen*.

Examina.

Hösttermens-examen försiggick den 19 Dec. under ledning af pedagogiens Inspector, Kontraktsposten och Kyrkoherden *Bohm*, och Vårtermens-examen är af honorn utsatt till den 13 Juni.

Nora den 22 Maj 1864.

V. Stadspedagogien i Köping.

(Uppgift af Rektor, Mag. M. Barkén.)

I afseende på Köpings «Pedagogi's verksamhet» under nu snart tilläudalupna läseår får undertecknad härmed afgifva följande berättelse:

A. Undervisningen.

Sistledna Höstterminen begynte den 24 Aug. och fortgick till den 17 December. Vårterminen började den 23 Januari; men dagen för dess avslutande är ännu ej bestämd. Dagliga undervisningstimmarna hafva varit desamma som under de närmast föregående åren, nemligen kl. 7—9 och 10—1 på förmiddagarna. Tvenne eftermiddagar i veckan kl. 3—4 har ungdomen öfvats i sång af dertill förordnad lärare och andra tvenne eftermiddagar har Kollega *Bellander* benäget lemnat lärjungarne, emot en ringa afgift, undervisning uti ritning och teckning, hvilken undervisning af flertalet flitigt begagnats. Då nu Rikets sednast församlade Ständer täckts anslå medel till lärares aflönande, äfven vid denna Skola, uti sång och gymnastik; eger man förhoppning, att ungdomen snart måtte erhålla nödig handledning uti gymnastik, hvaruti den hittills saknat undervisning, till följe af bristande löneanslag åt lärare. För denna termin har emedlertid ingen kompetent lärare häruti kunnat fås; enär underrättelse om löneanslaget först anlände under terminens lopp.

Vid undervisningen hafva fortfarande begagnats hufvudsakligen samma läroböcker som vid läroverket i Westerås, och de genomgångna pensa i kollegaklassen hafva varit ungefär sådana, som i Kongl. Maj:ts Nådiga Skolstadga finnas föreskrifna för första klassen; men i Rektorsklassen har undervisning fortfarande meddelats till det omfång, som hvarje lärjunges ålder, fallenhet och flit medgifvit. I Latinska språket hafva denna termin endast 2 lärjungar på begäran erhållit undervisning; i det Grekiska ingen.

B. Lärarne.

Under Höstterminen fortfor Med. Phil. Kandidaten *W. Schoug* att efter förordnande bestrida undervisningen i Kollega-klassen; men sedan Phil. Kandidaten *G. Bellander* efter erhållen fullmakt tillträdt Kollegatet den 1 Jan. d. å., har Skolan för denna plats lyckats vinna en ordinarie lärare, hvilkens skick-

lighet och nit helt säkert kommer att förvärfva läroverket ett ökad förtroende och, som man hoppas, ett större tillöpp af lärjungar.

Rektor och Kollega hafva under året undervisat och varit klassföreståndare hvardera inom sin klass.

Undervisningen i Sång har meddelats af Orgelnisten *F. A. Hyckenström* efter förordnande, som innan terminens slut torde utbyttas uti fullmakt på Sångläroretjensten, hvartill han lär vara utnämnd.

C. Lärjungarne.

Antalet utgjorde vid förra Vårterminens slut	26
Under Höstterminen inskrefvos	6
„ Vårterminen „	7
	<u>39</u>
Under läsåret hafva afgått	9
hvaraf 3 till andra läroverk, nemligen 1 till Westerås (4:e kl.), 1 till Upsala och 1 till Sundsvalls. De öfrige 6 hafva ingått uti näringarne.	
Antalet denna termin i Rektorsklassen utgör	17
„ i Kollegaklassen	13
	<u>30</u>

D. Skollokalen.

Vid denna hafva inga andra förändringar behöft vidtagas, än uppmålning af bord och bänkar i Rektorsklassen, en ny Katheder i Kollegaklassen o. s. v. Deremot måste staden nu gå i författning om beredande af Gymnastiklokal, hvartill dock hittills föga kunnat vidgöras.

E. Undervisningsmaterielen.

Af Skolkassans medel hafva under året inköpts: 1 ex. Bibliska Bilder, utg. af Mandel, Chart of the World, construct. by Berghaus and Stülpnagel, Gotha 1863; fortsättning af Åkerlunds Sv. Foglarna och Zoologisk Handatlas, samt åtskilliga Läseböcker m. m.

F. Examina.

Höstterminens examen hölls den 17 December kl. 9—4, under ledning af Skolans Inspektör, Prosten, L. N. O., Herr Doktor *O. R. Bellander* och Komminister *J. G. Stenman*. Dagen för denna termins examen är, såsom ofvan nämdes, ännu icke utsatt.

Köping den 24 Maj 1864.

VI. Lägre Elementarläroverket i Arboga.

(Uppgift af Rektor, Mag. L. H. Afzelius.)

Undervisningen:

Höstterminen börjades den 29 Augusti och afslutades den 18 December; Vårterminen börjades den 20 Januari och kommer att afslutas den 14 instundande Juni.

Sedan en förening af enskilda, deribland äfven några utom Staden boende, erbjudit sig att tills vidare bekosta aflöning åt en fjerde lärare, under förutsättning, att undervisningen skulle få utsträckas äfven till sådana läroämnen, som först i 4:de klassen förekomma, utverkade efter anmälan härom, H. H. Ephorus vid läsårets början Kongl. Maj:ts Nåd. tillstånd till en sådan utvidgning af Läroverkets verksamhet, samt förordnade, jemte de 2:ne tillf. Kollegerna, en Extra-lärare. Till följe häraf har under detta läseår Läroverkets 3:dje klass varit delad i 2:ne afdelningar, af hvilka den öfra afdelningen genomgått 4:de klassens lärokurser, jemte det Grekiska och Franska språken samt Algebra ingått ibland denna afdelnings läroämnen.

Läsetimmarna hafva varit förlagda till förmiddagarna, kl. 8—10 samt 11—2, och dessutom för 3:dje klassens båda afdelningar till 4—5 e. m. följande dagar: Måndagar och Thorsdagar för klassiska linien, Tisdagar och Fredagar för real-linien. Öfningarna i Sång 2:ne timmar i veckan, Gymnastik 3:ne timmar, samt Ritning 2:ne timmar, hafva varit förlagda till eftermiddagarna. Under Vårterminen har Gymnastikundervisningen stått i förening med militäröfningar, så att, under det gymnastiköfningarna pågått med de öfriga lärjungarne, omvexlande afdelningar ur 2:dra och 3:dje klasserna af särskild instruktör öfvats i geväsexercis och enklare infanteriöfvelser. Undervisning i Instrumentalmusik har lemnats dem, som dertill anmält sig, 2:ne timmar i veckan för dem, som öfvat sig i Violinspelning, 2:ne timmar för dem, som öfvat sig i blåsinstrumenters behandling, allt på eftermiddagarna.

Beträffande det hemarbete, som varit lärjungarne ålagdt, har den tid, lärjungar med vanliga naturanlag derå behöft använda, varit: för 3:dje klass., öfra afdeln., $1\frac{1}{2}$ à 2 timmar dagligen; 3:dje klass., nedra afdeln. samt 2:dra klass. omkring $1\frac{1}{2}$ timma; 1:sta kl. omkr. 1 timma.

Undervisningen har varit fördelad emellan Lärarne på följande sätt:

Rektor: Kristendom för klass. III, 2 timmar; Latin för kl. III, båda afdelningarna tillsammans 4 tr; nedra afdeln. ensam 2 tr; Engelska och Tyska för kl. III; Franska för kl. III, öfra afdeln.; Svenska för kl. II och III; tillsammans 24 tr;

t. f. Kollega Arosin: Grekiska för kl. III, öfra afdeln.; Naturvetenskap, Historia och Geografi för kl. II och III; Bibl. Hist. för kl. II, 1 timme; Svenska för kl. I, 6 timmar; tillsammans 28 timmar;

t. f. Kollega Östberg: 1:sta klassens undervisning utom i Svenska under ofvannämnda 6 timmar; Kristendom för kl. II, 4 tr; tillsammans 28 timmar;

Extra-läraren *Sundell*: Matematik för kl. II och III; Tyska för kl. II; Latin för kl. III, båda afdelningarna tillsammans, 4 tr; Bibl. Hist. för kl. III, 1 tr; Välskrifning för kl. II och III; tillsammans 28 timmar.

Under läsåret hafva följande lärostycken blifvit genomgångna:

Första klassen.

- Kristendom:** Bibl. Hist. Gamla Testamentets, efter Åkerblom, — Första och andra Hufvudstyck. af Katekesen. — Utanläsning af några valda psalmer.
- Svenska språket:** Brodén's lärobok, Kap. 1—3 till den starka konjugationen, det viktigaste af sats- och formläran, satsanalys och muntliga rättstafningsöfningar. — Uppläsning af valda stycken ur historisk läsebok med redogörelse för innehållet af det lästa.
- Matematik:** Arithm.: de 4 räknesätten i hela tal. Några lärjungar hafva genomgått vanliga bråk; flera hafva genomgått bråks förlängning och förkortning. — Linear-teckning efter Ekman.
- Naturvetenskap:** Allmän kännedom om verdensdelarne, samt det viktigaste af Europas fys. Geografi, efter Palmblad.
- Historia och Geografi:** Svenska Histor., efter Ekelunds mindre lärobok, till Sverkerska och Erikska ätterna. — Sveriges, Norrrikes och Danmarks polit. Geografi.

Andra klassen.

- Kristendom:** Bibl. Hist. Nya Testamentets. — Tredje och fjerde hufvudst. af Katekesen. — Läsning af valda Psalmer.
- Svenska språket:** Brodén's lärobok, 1—3 Kap., nästan fullständigt; af 5 Kap. rättstafningsläran; — Rättstafnings- och satsöfningar.
- Tyska:** Svedboms Elementarkurs, fablerna; åtskilliga lärjungar hela läseboken; Formlära, det viktigaste, efter Hjort.
- Matematik:** Arithm.: Bråk (vanliga och decimalbråk) samt sorters fördelning och reduktion. Åtskilliga lärjungar hafva räknat t. o. m. Enkel Reg.-di-Tri. — Linear-teckning efter Ekman.
- Naturvetenskap:** Botanik: Anderssons Inledning till Botaniken, 1 Häft., det viktigaste om vextorganernas former; Sexualsystemet. — Insamling af omkring 30 vextarter. — Fys. Geog.: Europas och Asiens.
- Historia och Geografi:** Fäderneslandets Historia till Vasa-ätten; en stor del af lärjungarne hafva läst till Karl IX. — Geografi, Europas politiska t. o. m. Tyskland.

Tredje klassen.

Nedra afdelningen.

- Kristendom:** Bibl. Hist. repetition. — Femte hufvudst. af Katekesen och repet. — Läsning af valda Psalmer.
- Svenska språket:** Brodén's lärobok, repet. af det förut genomgångna; 4de Kap., det nödvändigaste; af 5 Kap. Interpunktionsläran; allt med dertill hörande skrifoöfningar. — Real-liniens särskilda timmar hafva uteslutande varit egnade åt skrifoöfningar.
- Latin:** Rabe's lärobok, det viktigaste af formläran, samt 1—3 afdeln. af läseboken.
- Tyska:** Formläran utförligare; Svedboms större läsebok, styck. 16—29 jemte repet. af de föregående. — Real-linien har på de särskilda timmarna sysselsatts med lättare skrifoöfningar.

- Engelska:** Enbloms lärobok, Uttalsläran, läseboken sid. 1—26 med undantag af styck. 19, 20, 23, 25; grammatik endast muntligt meddelad.
- Mathematik:** Arithm.: Sorträkning och Enkel Reg.-di-Tri. — Geometri: Euklid. Bok 1 till propos. 43. — Real-linien har i Arithmetik genomgått Sorträkning samt enkel och sammansatt Reg.-di-Tri.
- Naturvetenskap:** Botanik: Anderssons Inledning till Botan., 1 Häft.; Insamling af ytterligare 50 vextarter. — Zoologi: Sundevalles lärobok, t. o. m. läran om däggdjuren, 4:de Ordningen. — Fys. Geogr.: alla verdensdelarnes.
- Historia och Geografi:** Fäderneslandets Histor. till Frihetstiden. — Europas politiska Geografi t. o. m. Frankrike.

Öfra afdelningen.

- Kristendom:** Katekesen, repetit. med vidlyftigare förklaringar; Läsning af Nya Testam., Matth. Evang. Kap. 1—8.
- Svenska språket:** Läroboken nästan fullständigt genomgången; öfningar i rättskrifning. Real-liniens särskilda timme uteslutande använd till skriföfningar.
- Latin:** Cornel. Nepos; Themistocles, Miltiades, Aristides, Cimon, Pausanias; Formläran fullständigare; Casus-läran det viktigaste.
- Grekiska:** Kühners Grammatik, de regelbundna paradigmerna för Substantiver, Adjektiver och Verber t. o. m. Verba Contracta; explikation af läseöfningsstyckena 1—12.
- Tyska:** Svedboms större läsebok, styck. 31—60; Formläran nästan fullständigt; af Syntaxen det nödvändigaste. — Real-linien har på den särskilda timmen sysselsatts dels med särskilda explikations-öfningar, dels med lokutions-öfningar.
- Engelska:** Enbloms lärobok, läseboken styck. 1—34, 40; Formläran, det viktigaste t. o. m. de oregelbundna Verberna, så vidt de förekommit i de genomgångna styckena af läseboken.
- Franska:** Oldes lärobok; det viktigaste af formläran t. o. m. oregelbundna Verberna; styck. 1—20 af läseöfningarna, 1:a afdeln. — Två af lärjungarne dessutom styck. 1—22 af Guinehards läsebok, 2:a kursen.
- Mathematik:** Arithm: Enkel och sammansatt Reg.-di-Tri; Geometri: Eukl. Bok 1—2; Algebra: Björklings, till Kapitlet om negativa kvantiteter: Real-linien till Kap. 5.
- Naturvetenskap:** Botanik: Anderssons Inledning till Bot., 1 Häft.; Insamling af omkring 150 vextarter. — Zoologi: till och med läran om däggdjuren.
- Historia och Geografi:** Fäderneslandets Historia afslutad; Europas politiska Geografi, samt grunddragen af de öfriga verdensdelarnes.

Lärarne.

Utom Rektor, Mag. *L. H. Afzelius*, hafva under läsåret följande Lärare tjenstgjort vid Läroverket: Såsom tillförordnade Kolleger: Studeranderne *C. J. Östberg* och *S. J. Arosin*, hvilken tillika varit t. f. Gymnastiklärare; såsom Extra-lärare: Studeranden *L. T. Sundell*; såsom t. f. Sånglärare, Musikdirektören *J. G. Wahlström*; såsom t. f. Ritlärare har Telegraf-Kommissarien *A. H. L. Björklund* tjenstgjort under Vårterminen och till början af innevarande månad, då hans befattning vid Telegraf-verket nödgade honom att afbryta tjenstgöringen vid Läroverket.

Under Vårterminen och tills i början af innevarande månad har Furiren vid Kongl. Westmanlands Reg:te *E. M. Eklund* varit antagen som instruktör i exercis och militäröfningar.

Rektor har varit klassföreståndare för 3:dje klassen, t. f. Kollega Arosin för 2:dra och t. f. Kollega Östberg för 1:sta.

Lärjungarne.

Lärjungarnes antal vid förra Vårterminens avslutande var 63, sedan en lärjunge under terminens lopp lemnat Läroverket, för att ingå i handverk, samt en lärjunge kort före terminens slut aflidit i sitt föräldrahem efter en kort tids sjukdom. Af de lärjungar, 11 till antalet, som vid läsårets slut lemnade Läroverket, afgingo: 1 till Högre Elementarläroverket i Westerås, 5:te klass.; 6 till Högre Elementarläroverket i Örebro, deraf 5 till 5:te klass., 1 till 4:de kl; 1 till Landtmannayrket; 2 i Handel; 1 till Handverk. Vid Höstterminens början inskrefvos 14 lärjungar, 1 i 2:dra kl., samt 13 i 1:sta kl., hvarförutom en yngling, som vid förra läsårets början afgått, nu återkom. Antalet under Höstterminen således 67, deraf 1, tillhörande klassiska linien af 3:dje klassens nedra afdelning under terminens lopp afgick till Jakobs Lägre Elementarläroverk i Stockholm, 3:dje klass, samt 1 vid terminens slut lemnade Läroverket, för att egna sig åt Landtmannayrket. Vid Vårterminens början inskrefvos 2 lärjungar, så att antalet för närvarande utgör 67, deraf 8 i 3:dje klassens öfra afdelning, 7 i 3:dje klassens nedra afdelning, 26 i 2:dra och 26 i 1:sta klassen. Af lärjungarne i 3:dje kl., öfra afdelningen, hafva 3:ne läst Latin och Grekiska; i nedra afdelningen hafva 4 läst Latin.

Skollokalen.

Denna har under läsåret varit oförändrad. Till nästa läsåår förestå dock större förändringar, i det Vederbörande, af vanlig god omtanka för Läroverkets bästa, beslutat, att nedra våningen af Läroverkshuset, hvilken hittills varit anslagen till boställe åt Rektor, skall under instundande höst utrymmas och inredas för läroverkets behof, hvarigenom Läroverket kommer att erhålla 2:ne nya, rymliga klassrum, som fås genom sammanslagning af 4 mindre rum, samt 2:ne rum till förvaring af inventarier o. s. v. Dessutom skall under sommarens lopp uppföras ett nytt Gymnastikhus, dertill arbetena redan hafva börjat.

Undervisningsmaterielen.

För läroverkets egna medel hafva under året blifvit inköpta: Anderssons Botaniska väggtafflor, häft. 3—5; en Insektsamling från Mag. A. Winslow i Helsingborg; 25 st. trägevär; några messings-blåsinstrumenter, samt annan nödig materiel för musikundervisningen, såsom notställare, lådor för instrumenterna o. s. v. Genom gåfvor har läroverkets lilla naturalie-samling tillökats med åtskilliga uppstoppade foglar i vackra exemplar.

Under Höstterminen fick läroverket emottaga den välkomna gåfvan af 168 Rdr, hvilka åtskilliga musikälskare inom staden och orten sammanskjutit, för

att bereda de lärjungar, som dertill hafva håg och fallenhet, tillfälle till undervisning i blåsinstrumenters behandling. För denna summa, jemte något bidrag af egna medel, har läroverket lyckats förskaffa sig en vacker uppsättning af goda messings-instrumenter.

Ofvan är omnämndt, huru den allmänna välviljan mot läroverket yttrade sig vid läsårets början, då åtskilliga enskilda personer åtog sig att genom frivilliga bidrag bekosta aflöning — med full Kollegalön — åt en fjerde Lärare vid läroverket. Ett än större prof af välgörenhet har läroverket under detta läsår fått röna, i det Hr Handlanden *J. O. Rosendal* härstädes genom gåfvobref af den 3 innev. månad till läroverket donerat en summa af 4000 Rdr, hvilken skall utgöra en läroverkets Stipendiifond, hvaraf årliga räntan skall tilldelas någon behöfvande, välartad lärjunge af utmärktare flit och anlag, samt ytterligare förökat gåfvans värde genom att till Rektor öfverlemna 50 Rdr, att vid instundande årsexamen tilldelas den lärjunge, som nu kommer att utses till Stipendiat.

För detta stora vedermäle — äfvensom för öfriga-här ofvan nämnda — af den välvilja och det deltagande, hvarmed Stadens och kringliggande ortens innevånare städse omfatta läroverket och dess angelägenheter, må härmed på läroverkets vägnar framhåras den varmaste och vördsammaste tacksägelse!

Examina.

Höstterminens examen hölls den 18 December, dervid såsom ledare och vittnen voro närvarande: Inspector Scholæ, Herr Kontrakts-prosten Mag. *H. J. Robson*; Herr Öfverste-Löjtnanten och Riddaren *O. Bergenstråle*; Herr tjänstförrättande Borgmästaren Mag. *Th. Elfstedt*; Ordföranden bland Stadsfullmäktige, Herr Brukspatronen *C. Stenberg* samt Stadskommministern, Herr Mag. *J. F. Törnqvist*. Den offentliga årsexamen är af H. H. Ephorus utsatt att hållas den 14 instund. Juni.

Arboga den 23 Maj 1864.

Klasskurser

för

Högre Elementar-Läroverket i Westerås.

A. *Christendom.*

Klassen I. — **Biblisk Hist.** Gamla Testamentets, efter Hübner (Thomanderska uppl.). — Första och andra hufvudstyck. af **Katechesen.** — Valda Bibelspråk och Psalmer.

Kl. II. — **Bibl. Hist.** Nya Testamentets. — 3:dje och 4:de hufvudstyck. af **Katechesen.** — Valda Bibelspråk och Psalmer.

Kl. III. — **Bibl. Hist.** repetition. — **Kateches,** 5:te hufvudst. och repetition. — Valda Bibelspråk och Psalmer.

Kl. IV. — **Katechisation.** — Nya Testamentet, efter **Kurtz** (Bibl. Hist.).

Kl. V (två-årig). — Nya Testamentets läsning med förklaring. **Katechisation,** med ledning af **Norbecks** lärobok i Theologi. **Cornelii** Kyrkohistoria, med muntliga förklaringar och tillägg, till år 680.

Kl. VI (två-årig). — Nya Testamentets läsning (på grundspråket, af dem som läsa Grekiska) med förklaring. Öfversigt af de Bibliska böckernas innehåll och historia. — **Anjou's** eller **Cornelii** Kyrkohist., med muntliga förklaringar och tillägg, till Reformationen. — Repetition.

Kl. VII (två-årig). — Nya Testamentets läsning (såsom i Kl. VI). — **Norbecks** och **Anjou's** läroböcker fullständigt. — Repetition.

Anm. Bibel-läsning och förklaring dagligen efter morgonbönen.

B. *Historia och Geografi.*

Kl. I. — Sveriges, Norriges och Danmarks politiska Geografi efter **Palmblads** Lärobok.

Kl. II. — **Historia:** till Kalmare-Unionen efter **Ekelunds** mindre sammandrag, jemte lämplig läsebok. **Geografi:** Europas politiska till **Nederländska** monarkien:

Kl. III. — Fäderneslandets Historia till **Pfalziska** huset, jemte lämplig läsebok. **Geogr.** Europas politiska afslutad.

Kl. IV. — Repetition af Fäderneslandets Historia. Geografi: Europas politiska afslutad samt Asiens och Afrikas.

Kl. V (två-årig). Klassiska linien. — Pütz' Lärobok, Gamla tidens Geografi och Historia. — Geografien afslutad och repeterad.

Reala linien. — Allmänna historien i kortare öfersigt. — Geografi: repetition. Utförligare beskrifning af de vigtigare kulturländerna.

Kl. VI (två-årig). Klassiska linien. — Pütz' medeltidens Geogr. och Hist. — Ekelunds större sammandrag af Fäderneslandets Hist. till Frihetstiden. — Geografi: repetition.

Reala linien. — Pütz' nyare tidens Hist. till Tredje Tidrymden. — Ekelunds större sammandrag, till Gust. II Adolf. — Geografi: utförligare beskrifning af de vigtigaste kulturländerna.

Kl. VII (två-årig). Pütz' Nyare tidens Historia fullständig. Fäderneslandets Historia till närvarande tid. — Repetition.

C. *Mathematik.*

Kl. I. — Arithmetik: Hela tal samt Bråks förlängning och förkortning. Öfning i hufvudräkning. — Linearteckning (1 tim. pr vecka) efter Ekman.

Kl. II. — Arithm. t. o. med Bråk (Vanliga och Decimal-) samt Sorters fördelning och reduktion. Öfning i hufvudräkning. — Linearteckn. ($\frac{1}{2}$ tim. pr. v.) efter Ekman.

Kl. III. — Arithm. t. o. m. Sorträkning. — Geometri: Euklid. Bok. 1, utom bevisen för theoremena.

Reala linien dessutom: Regula-de-tri (enkel och sammansatt) jemte repetition och särskilda praktiska öfningar i Arithmetik.

Kl. IV. — Arithm. t. o. med sammansatt Regula-de-tri. — Geom. Eukl. Bok. 1 (fullständigt).

Reala linien dessutom: särskilda praktiska öfningar i Arithm. (t. o. med Intresse-räkning). — Algebra: Björklings (7:de uppl.) till kapitlet om Negativa kvantiteter. — Geom. Eukl. Bok. 2.

Kl. V (två-årig). Klassiska linien. — Arithm. Repetition (t. o. m. sammans. Reg.-de-tri). — Algebra t. o. m. läran om 1:sta gradens eqvationer med en obekant. — Geom. Eukl. Böck. 1—4.

Reala linien. — Arithm. t. o. med Rabatträkning. — Algebra t. o. med läran om 2:a gradens eqvationer med en obekant (till § 6 af Kap. VIII). Problem-öfningar efter förra häftet af Björklings problemsamling till de geometriska i 2:a afdelningen, jemte inledningen om problemers upplösning i lärob. sid. 67—78 och 149—154. — Geom. Böck. 5 och 6 (Björklings uppl.), dock utom bevisen för theoremena i Kap. 2 och 3 af Bok. 5; repet. af B. 1—4.

Kl. VI. Klassiska linien.

Lägre afdelningen. — Arithm. Intresse- (och Rabatt-) räkning samt repet. af det föregående. — Algebra: Kap. VI och VII jemte Kap. 1 af proportionsläran; 1:a afdeln. af problemsamlingen jemte inledn. om problemers upplösning i lärob. sid. 67—78. — Geom. repet. af B. 1—4.

Högre afdelningen. — Arithm. repet. till och med Rabatträkning. — Algebra (6:e uppl.) Kap. VII—IX §§ 1—4 afslutade; problemsamlingen 1:a afdeln. och af den 2:a afdeln. till de geometr. problemerna, jemte inledningen om problemers upplösning i lärob. (7:e uppl.) sid. 72—78 och 149—154. — Geom. (såsom Real-lin. af 5:e klassen).

Real-linien (två-årig kurs). — **Arithm. repetition.** — **Algebra:** Eqvationer med flere obekanta samt läran om Rötter, Potenser och Logarithmer, efter lärobokens sednare del (7:e uppl.). Problemsamlingen 1:a afdeln. från probl. 69, 2:a afdeln. från probl. 13 (jemte inledningen om geometriska probl. i lärobokens förra del från sid. 155) samt 3:e och 4:e afdelningarne. — **Geom. repet.** af B. 1–6, med undantag af bevisen för theoremerna i Kap. 2 och 3 af Bok. 5.

Kl. VII (två-årig). **Klassiska linien.** — **Algebra:** Sednare Delen (7:e uppl.) och de geometr. probl. i Kap. IX förra Delen (6:e uppl.); för öfrigt problem-öfningar, så vidt tiden medgifver. — **Elementerna af Plana Trigonometrien**, med ledning af Lindmans lärobok. — **Geom.** Böck. 5 och 6 avslutade. — **Repetition** af hela kursen.

D. *Naturvetenskap.*

Kl. I. — **Fysisk Geogr.,** Palmblads lärobok, allmän kännedom om Verldsdelarne (sid. 18–27 i 10:e uppl.) samt det viktigaste af Europas fys. Geografi.

Kl. II. — **Fysisk Geogr.** det allmännaste af globläran (repetition) och de främmande verldsdelarnes fys. geografi. **Repetition** af 1:a klassens kurs.

Botanik: Arrhenius, botanikens första grunder, det med gröfre stil tryckta.

Kl. III. — **Fys. Geogr.** avslutad och repeterad.

Botanik: Arrhenius, botanikens första grunder, fullständigt, med begagnande af Anderssons väggtaflor. Insamling af 50 växtarter.

Reala linien dessutom: det viktigaste af 1:a och 2:a samt 6:e och 7:e kap. af Agardh's Naturkunnighetens första grunder.

Kl. IV. — **Botanik:** Arrhenii Elementarkurs, 4:e uppl., det viktigaste af grofva stilen till «Frukten». Insamling af ytterligare 100 växtarter.

Reala linien dessutom: Inledningen till **Zoologien** samt läran om däggdjuren, efter Sundevalls lärobok.

Kl. V. 1. — **Botanik:** Arrhenii Elementarkurs till Kryptogamerna med undantag af det mindre viktiga. Insamling af 200 växtarter (de förut samlade inberäknadt). — **Zoologi:** Inledning och däggdjuren till Glires, efter Sundevalls lärobok.

Reala linien dessutom: De vertebrerade djuren, efter Sundevalls lärobok.

Kl. V. 2. — **Botanik:** Repetition af föreg. och insamling af ytterligare 150 växtarter. — **Zoologi:** De vertebrerade djuren.

Reala linien dessutom: Fysikens första grunder af Floderus, till 2:a kapitlet.

Kl. VI. 1. — **Botanik:** De viktigaste af de inhemska växtfamiljerna till Monocotyledonerne, efter Schagerströms lärobok. Kännedom af minst 400 växtarter. — **Zoologi:** Sundevalls lärobok till Blötdjuren.

Reala linien dessutom: **Floderi** lärobok i Fysiken till § 81.

Kl. VI. 2. — **Botanik:** Arrhenii Lärobok till Kryptogamernas terminologi. De viktigaste inhemska växtfamiljerna till Nemeæ. Kännedom af minst 450 växtarter. — **Zoologi:** Sundevalls lärobok fullständigt.

Reala linien dessutom: 1:a del. af **Floderi** lärobok i Fysiken fullständigt, jemte problem.

Kl. VII. 1. — **Fysik:** **Floderi** lärobok, 1:a del. fullständigt, jemte problem. Läran om ljudet och ljuset, efter Wiemers lärobok.

Reala linien dessutom: **Wiemers** lärobok fullständigt. **Oorganisk Chemie**, efter **Hammargrens** lärobok, **Mineralogi**, efter **Erdmans**.

Kl. VII. 2. — **Fysik**: **Wiemers** lärobok fullständigt. — **Repetition**.

Reala linien: **Theoretisk Mekanik**. — **Repetition** af föregående.

E. *Filosofi.*

Kl. VII. 1. — **Den formella Logiken**, efter **Borelii** lärobok. — **Psychologiska prænotioner**: **Allmänna Psychologien** efter **Afzelii** lärobok.

Kl. VII. 2. — **Psychologiens speciela del** efter **Afzelii** lärobok. — **Repetition** af **Logiken**.

F. *Svenska språket.*

Kl. I. — **Uppläsning** af valda stycken ur historisk läsebok, med redogörelse för innehållet af det lästa. **Förberedande kurs** i allmän **Gram.** med tillämpning på **modersmålet** af **J. I. Brodén**: **Redogörelse** för ordklasserna samt ordens böjning (alla oregelbundenheter undantagna) efter 1:a och 3:e Kap. **Muntliga rättstafningsöfningar**.

Kl. II. — **Uppläsning** af valda stycken (som i 1:sta klassen). — **Brodéns** lärobok: 1:sta och 3:dje Kap. (utom **Ordbildningsläran**) fullständigare. **Det allmännaste** af läran om satsen medelst **muntliga öfningar**. **Fortsatta rättstafningsöfningar** **muntligen** och **skriffligen**.

Kl. III. — **Läseöfningar**. **Brodéns** lärobok: 2:dra Kap. samt **repetition** af det förut lästa. **Skriföfningar** för **inlärande** af **rättstafning** och **interpunktion**.

Kl. IV. — **Läseöfningar**. **Brodéns** lärobok: **Repetition** af det lästa jemte **Ordbildningsläran**, samt i 4:de Kap. **det nödvändigaste** af **Afdeln. 1** och **2**. **Satsöfningar** samt **fortsatta skriföfningar** för **inlärande** af **rättstafning** och **interpunktion**.

Kl. V. 1. — **Läsning** af valda stycken ur **goda författare**. **Brodéns** lärobok: 4:de Kap. fullständigt jemte **satsöfningar**, samt **repetition**. **Skriföfningar** på **lärorummet**.

Kl. V. 2. — **Läsning** af valda stycken ur **goda författare**. **Repetition** af **läroboken** jemte **satsöfningar**. **Skriföfningar** på **lärorummet**.

Kl. VI. 1. — **Läsning** af valda stycken ur **Svenska litteraturen**. **Svenska språkets lagar** af **J. E. Rydqvist**: 2:dra Bok. Kap. 1—4; 4:de B. Kap. 1, samt 11—20; 5:te B. Kap. 1 samt 6—8; 6:te B. Kap. 1, 11; 7:de B. Kap. 4. — **Hvarannan vecka** en uppsats efter **lärarens anvisning** i **afseende** på **behandlingen**, eller en **utförligare öfversättning** från **främmande språk**. (**Real-linien** ett sådant **scriptum** hvarje vecka).

Kl. VI. 2. **Läsning** af valda stycken ur **Svenska litteraturen**. — **Stycken** ur **Norsk och Dansk litteratur**. — **J. I. Brodén**, **öfversigt** af **diktarterna** jemte **föregående undervisning** om **stil**. — **Litteraturhistorie** efter **H. Bjurstens** lärobok. — **Skriföfningar** såsom i **föregående klass**.

Kl. VII. 1 & 2. — **Läsning** såsom i **föregående klass**. — **Litteraturhistorie**. — **En utförligare uppsats** hvar 4:de vecka. — **Talöfningar**.

G. *Tyska.*

Kl. II. — Svedboms Elementarkurs: 32 «Fabeln» och några «Kurze Erzählungen». Formlära efter Hjort, det aldravigtigaste.

Kl. III. — Klassiska linien: Svedboms Elementarkurs, och; af hans större läsebok styck. 1—15. Det viktigaste af formläran.

Reala linien: Svedboms Elementarkurs, och af hans större läsebok styck. 1—22. Det viktigaste af formläran.

Kl. IV. — Båda linierna: Svedboms större läsebok styck. 16—40. Det viktigare af formläran, efter Hjort.

Kl. V. 1. — Båda linierna: Svedboms större läsebok styck. 41—69, formlära efter Hjort temmeligen utförlig.

Kl. V. 2. — Båda linierna: Svedboms större läsebok styck. 41—100. Formläran fullständig.

Kl. VI. 1. — Svedboms större läsebok, 2:dra del., styck. 1—12, 14—17, 19—25, 28—37, 41—44, 46, 48—51, 55, 56, 60 och 63. — Repetition af formläran och det viktigare af Syntaxen.

Kl. VI. 2. — Schillers «Geschichte des dreissigjährigen Kriegs» zweites Buch. — Grammatik fullst.

Real-linien i V och VI: Ett hemthema i veckan.

H. *Franska.*

Kl. IV. — Real-linien: Oldes Läsebok, 1:sta afdeln., styck. 1—34. — Oldes Språklära: 1:sta kursen af de 6 första kapitlen.

Kl. V. 1. — Klassiska linien: Oldes Läsebok: 1:sta afdeln., styck. 1—40. — Oldes Språklära: 1:sta kursen af de 6 första kapitlen.

Real-linien: Oldes Läsebok: 1:sta afdeln., styck. 34—75. — Oldes Språklära: 1:sta kursen af de 7 första kapitlen.

Kl. V. 2. — Klassiska linien: Oldes Läsebok: 2:dra afdeln., styck. 1—69. — Oldes Språklära: 1:sta och 2:dra kursen af de 7 första kapitlen.

Real-linien: Oldes Läsebok: 2:dra afdeln., styck. 34—90. — Oldes Språklära: 1:sta och 2:dra kursen af de 7 första kapitlen. Skriftlig (på lärorummet) och muntlig öfversättning till franska af styck. 1—40 i slutet af Läseboken.

Kl. VI. 1. — Dubbs Handbok: La Rochefoucauld, Fénelon (Thélémaque), Le Sage, Balzac, Voiture, Sévigné, Pascal, St Evremond, Voltaire (Contes), Marmontel, Florian. — Oldes Språklära: Repetition af V klassens kurs samt 1:sta och det viktigaste af 2:dra kursen på 8:de kapitlet. — Locutionsöfningar.

Kl. VI. 2. — Dubbs Handbok: Sévigné, Bernardin de St Pierre, L. Racine, Rollin, Bossuet (Discours), Chateaubriand, Thierry, Montesquieu, Victor Hugo, Fénelon, Alfred de Vigny, Retz, Voltaire, Duclos, Bonaparte, St Simon, Mignet, Thiers, Courier och Guizot. — Oldes Språklära: 1:sta och 2:dra kursen af de 9 första kapitlen. — Locutions- och Skriföfningar.

Kl. VII. 1. — Ponsard's L'honneur & L'argent, Molière's L'Avare, af Mignets Histoire de la révolution française Kap. 1—4. — Oldes Språklära: 1:sta och 2:dra kursen.

Kl. VII. 2. — Öfversättning af Franska författare. Oldes Språklära fullständigt. Skrif- och Locutionsöfningar.

I. *Engelska.*

- Kl. III. — **Enbloms Läsebok: Uttalslära**; 10 sidd. i Läseboken.
Kl. IV. — **Det viktigaste af Formläran.** 20 sidd. i Läseboken.
Kl. V. 1. — **Forml. fullständigare.** 30 sidd. i Läseboken.
Kl. V. 2. — **Forml. fullständigt.** «The Vicar of Wakefield» fullst.
Kl. VI (två-årig). — **Grammatiken fullst.** Läsning af valda författare.
Kl. VII (två-årig). — **Repetition af Grammatiken.** Locutionsöfningar. Skriföfningar. Läsning af (svårare) Engelska författare.

K. *Latin.*

Kl. III. — **Läseöfningar**, efter **Rabe**, i förening med extemporerade satsöfningar och vokabel-läsning; det viktigaste af formläran, efter samma författare, särdeles till beredande af så väl nödig kännedom af de allmänna genusreglorna som ock färdighet i de regelbundna paradigmerna.

Kl. IV. — **Cornelius Nep.**, **Aristides**, **Pausanias**, **Cimon**, **Lysander**, **Alcibiades**, eller motsvarande af andra «fältherrar». **Formläran fullständigare.** Satsöfningar såsom i föregående klass.

Kl. V. 1. — **Fortsättning i Cornelius Nepos.** Valda stycken ur **Ovidii Metamorphoses.** — **Syntax:** det hufvudsakligaste af casus- samt tempus- och modus-läran med extemporerade öfningar. Det viktigaste af Prosodiken.

Kl. V. 2. — **Julius Cæsar, de bello Gallico**, 2 böcker. **Fortsättning af urval ur Ovidii Metamorph.** Fullständigare **Grammatik** samt **Prosodik.**

Kl. VI. 1. — **Cicero, Orationes pro Licinio Archia poëta och pro Sexto Rose Amerino.** **Livius**, hälften af 1:a boken. **Virgilius**, 4:de boken af **Æneiden.** — **Grammatik fullständig i förening med extemporalier.**

Kl. VI. 2. — **Cicero, de Amicitia**, eller något motsvarande. **Livius**, sednare hälften af 1:a samt halva 2:a boken. **Virgilius**, 2:a och 3:e böck. af **Æneiden.** — **Grammatik lika med VI. 1.**

Kl. VII. 1. — **Livius**, det återstående af 2:a samt $\frac{2}{3}$ af 3:e boken. **Virgilius, Æn.** böckerna I och V. **Cicero, Epistolæ** omkr. 30 styck. efter **Süpplé's** edition. Fortgående **Grammatik** och **extemporalier.**

Kl. VII. 2. — **Livius**, det återstående af 3:e och hela 4:de boken. **Cicero, Quæst. Tuscul.** 1:a boken. **Virgillii Æn.** 6:e boken, samt 2:ne böcker af **Horatii Oden.** — **Repetition.**

ÅREDD. Behöfliga **Mythologiska** upplysningar meddelas muntligen. **Antiquiteter** efter **Bojesen.** Ett hem-thema i veckan för klass. V—VIII.

L. *Grekiska.*

Kl. IV. — **Det allravgigtigaste af Attiska dialektens formlära** efter **Kühner** och särdeles de regelbundna paradigmerna för **Substantiver, Adjectiver** och **Verba Barytona** på ω med tillhörande läseöfningar i **Aullius läsebok.**

Kl. V. 1. — Utförligare formlära med tillhörande läseöfningar i Aulus läsebok. Kap. 1 och 2 af Xenofons Anabasis, 1 Bok.

Kl. V. 2. — Attiska dialektens formlära ännu utförligare. 1:sta Boken af Xenofons Anabasis.

Kl. VI. 1. — Attiska dialektens formlära fullständigt och det viktigaste af den Episka. Böck. 2 och 3 af Xenofons Anabasis. Rapsodien 1 af Homeri Odysse.

Kl. VI. 2. — Formläran, så den Attiska som Episka, fullständigt. 4:de och 5:te Böckerna af Xenofons Anabasis. 2:dra och 3:dje Rhapsod. af Homeri Odysse.

Kl. VII. 1. — Grammatik: repetition. 6:te och 7:de Böck. af Xenofons Anabasis. 4:de, 5:te och 6:te Rhapsod. af Homeri Odysse. 30 Kap. 1:sta Boken af Herodotus.

Kl. VII. 2. — Repetition af Xenofons Anabasis och Homeri Odysse. 100 Kap. 1:sta Boken af Herodotus. 1:sta och 2:dra Rhapsodierna af Homeri Iliad.

I klasserna till och med VI. 1. meddelas behöflig syntax muntligen, derofvan fullständigt i förening med extemporalier.

I Hebreiska gifves lärjunge, som sig dertill anmäler, undervisning ung. 2 timmar per vecka under de 2:ne sista åren af hans skoltid. Läroböcker: Lindbergs Grammatik och Tullbergs läsebok.

För utgifvande och inlemnande af hemscripta är särskildt schema uppgjort och anslaget.